

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 75 ANULU XII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
foiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
c'atra espeditura. Pretiulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. eraș pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 24 Sept. (6 Oct.) 1864.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de a prenumera

la

„Telegrafulu Romanu“

pe triluniulu Octobru, Novembri si Decembri c. v. 1864.

Abonamentulu pentru Sabiu — — 1 f. 75 xr.

Pentru Transsilvani'a si monarchi'a austriaca 2 f. —

Pentru Romani'a si tieri esterne — — 3 f. —

Sabiu in 17/29 Septembri 1864.

Redactiunea si Editur'a.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 26 Augustu (7 Sept.)

Rescumperarea prestatiunilor urbariale (Jeleresci.)

(Continuare si capetu.)

La d. Vajd'a intr'unu cuventu lungu motivatu des-
fasiura opiniunea sea in privinti'a amendementelorui Schu-
ler-Libloy facute la 5 Sept. si alu lui Gaitanu din siedinti'a
ac'est'a. — Ce se atinge de motiunea lui Schuler-Libloy, se o-
pulu acestei'a, adica ca in proiectulu acest'a de lege de-
spre mopulu rescumperarei sa se fia definitu si aceea: ca care
locuri sa fia rescumperabile? lu partinesce. Trebuie sa-lu par-
tinesca cu atat'a mai vertosu, pentruca la desbaterea gene-
rala chiaru densulu (Vajda) a fostu celu d'ant'au, care a fa-
cutu atenta pre inalt'a casa la calamitatile si necasurile cele
multe, ce purcedu de acolo, ca patent'a urbariala se esplica
in atatea moduri, ca si Bibli'a din partea preotiloru feluriteloru
confessiuni. Densulu a fostu, care au adusu dreptu
esemplu § 16 alu pat. urb. si au aretatu, ca acelu unu §-u
singuru se interpretéza in mai multu decâtu 20 de intielesuri,
si in urma pentruca chiaru densulu a rogatu pre in
casa mai ant'au, ca la inceputulu acestui proiectu sa fia de-
finitu in modu catu mai lamuritu si necapace de mai multe
esplicatiuni: cari pamenturi alodiale au calitatea de rescum-
perare?

Relatiunile possessiuniloru in tier'a nostra suntu in ma-
re disordine, si caus'a principala, ca pan'acum nu s'au adusu
inca la ordine, se pote dice c'a fostu patent'a urb. insasi,
fiindu conceptata astfelu, incatu se pote comentá in atatea
moduri. Trebuie dar sa nesuimu, ca prin comentarea stricta
a patentei intregi si cu ocaziunea ac'est'a prin definirea ba-
rem a acelor §-i ai patentei, cari privescu la prestatiunile
rescumperabile, sa facem unu pasu c'atra multu dorit'a pu-
nere in ordine a referintieloru possessiunarie; pentruca sta-
rea de acum a lucrului este rea si pagubitore atatu pentru
possessori, catu si pentru iobagi si dileri, ba chiaru si pentru
tier'a insasi.

Panace relatiunile de possessiune intre fostii domni pa-
mentesci si fostii iobagi, respective fostii dileri si curialisti
nu voru fi deslegate, nici unulu nici altulu nu scie, de ce are
a se tine, adica cari pamenturi voru remane in proprietatea
sea si cari voru trece in possessiune straina; de aceea nici
ca are voia a portá economi'a sea ratiualminte si cu zelulu rece-
rutu, ba si pretiurile realitatiloru in urm'a acestei nesigurantie si
fluctuatiuni scadu intr'unu modu forte pagubitoriu. Chiaru si
curgerea buna a trebiloru comasatiunale este impededata, ba
devine mai cu nepotintia prin ac'esta nesigurantia; c'aci nesci-
indu pe deplinu nici inginerii, nici tribunalele urbariale, in a
cui tabla sa fia pusu cutare seu cutare pamentu de contro-
versia, lesne se pote ntemplá sa-lu puna ad libitum, ear in
fine judecat'a sa-lu atribue partidei contrarie, — candu apoi
scopulu commasatiunei, segregarea possessiunei fostului domnu
pamentescu de a fostiloru slujbasi si viceversa, nu s'aru pote

realisá. Dar nici in alte cause urbariale nu va sci judeca-
torulu, cum sa afle din atatea interpretatiuni felurite interpre-
tiunea cea mai buna, si dupa carea sa judece, nici advo-
catulu nu va sci dá svatu siguru clientulu seu; si de aici
se voru nasce sute de processe urbariale, cari de n'aru fi
apta patent'a urbariala de atatea interpretatiuni, ori nu s'aru
nasce de locu, ori deca suntu incepute, s'aru terminá pe ca-
lea pácei, si bietulu tieranu n'aru trebui sa chieltuiesca ade-
seori tota averea sea in processe urbariale, si inca de multe
ori fara rezultatulu doritu, si tier'a n'aru fi silita a sustine
cine scie panacandu tribunalele urbariale si organele de des-
pagubire cu multa chieltuie.

Dupace dara se vede, ca starea cea neregulata a posses-
siuniloru de acum este atatu de daunosa in privinti'a totu-
roru interesatiloru, este daunosa si in privinti'a economiei
natiunale, scade pretiulu possessiuniloru, submina creditulu
si da ansa la atatea processe adeseori ruinate; dupace iarasi
caus'a acestei impregiurari triste este parte mare, ca pat. urb.
lasa usi'a deschisa la esplicari forte multe, asiá dara nu pote
a nu sprijini se copulu amendementulu lui Schuler. Din-
contra definitiunea, ce o da Schuler prestatiuniloru
rescumperabile, nu-lu multiamesc si asiá aceea n'o pote par-
tini; pentruca e multu mai vaga si mai espusa feluriteloru co-
mentari, decâtu insisi §§-ii respectivi ai patentei. De aceea
densulu e gat'a a aduce la toti §§-ii acestia definitiuni speciale
despre aceea: ca ce e rescumperabilu? Ear dupace la desba-
tarea titlulu a vediutu, ca incatru merge intentiunea casei:
ca adica de asta data sa nu se ia la desbatere partea mate-
riala a patentei, si dupace si presiedintele a fostu de ac'esta
parere; pentru ac'est'a, ca sa nu ostenesca cas'a cu motiunile
sele si cu motivarea acelor'a, si-ia voia a rogá pre presiedintele,
ca sa ntrebe mai nainte pre in casa, deca va sa se lase la
desbaterea materiala a acelor §-i din patent'a urb., cari pri-
vescu la rescumperarea locuriloru alodiale, ori nu?

Trecendu apoi oratorulu la partea a dou'a a amende-
mentulu lui Schuler, motiveza, pentru ce ac'esta parte n'o
afila nici in interesulu proprietariloru, nici intr'alu fostiloru
slujtori, si pentruce n'o pote partini.

Catu in fine pentru propunerea lui Gaitanu, aceea declara
ca o partinesce cu inima si cu sufletulu: ca adica fondulu
tieri inca sa vina in ajutoriu jeleriloru si curialistiloru si
sa contribue barem in parte la rescumperarea pamenturiloru
acestor'a; pentruca jelerii si asiá numitii curialisti se tinu de class'a
poporulu celui mai seracu, care pelanga tota usiurarea, ce i
o da proiectulu regimulu (20 ani si 40 rate) totusi elu sin-
guru d'abiá si-aru pote rescumpera prestatiunile facute pentru
pamentulu avutu. Apoi sorteza acestoru bieti omeni acum e
mai vitrega, decum a fostu nainte de 1848, fiindca ei, pe-
langa aceea ca pan' in diu'a de astadi au fostu indatoriti a
dá slujbele cele de mai nainte si pelanga aceea, ca pretiulu
slujbeloru loru acum e cu multu mai mare, decum a fostu na-
inte de 1848, trebuie sa platesca si contributiune si sa por-
te poverile publice, de cari tote pana'n 1848 au fostu scutiti.
Luandu dar in consideratiune aceste impregiurari, precum si
aceea, ca ei inca contribuiescu la dessarcinarea pamenturiloru
urbariale, resulta ca o deductiune logica si drepta, ca si tie-
r'a sa-i ajute pre ei la rescumperarea prestatiuniloru, ce le
faceau ei. Ear deca maioritaea casei n'aru priimi acestu a-
mendementu, atunci densulu si reserva dreptulu a aduce o mo-
tiune noua, ca adica jelerii si curialistii, barem catu tine
tempulu rescumperarei, sa fia scutiti de platirea adauseloru
pentru dessarcinările pamenturiloru urbariale.

(Dandu-si unu amendementu in intielesulu acest'a si in
scrisu, cas'a nu-lu incuviintieza.)

Alduleanu, dupace arata mai ant'au, ca desbate-

rea a luat un cursu digressiv, care aru poté produce confusiune, ca ce se afla la ordinea dilei: proiectulu specialu alu regimului ori revisiunea patentei urbu preste totu? Dupa parerea densului, la ordine nu e facerea vreunei legi nóue, ci modificarea celor 3 §§-i numiti in proiectulu regimului, si adica §§-ii 23, 26 si 85, cari tocmai asiá suntu obiectulu dilei, precum fu de curendu proiectulu regimului menitu a schimbá §-ulu 75 din ordinea dietala, privitóre la diurnele membriloru dietei; (Bravo!) si precum acolo nu s'a potutu desbata asupr'a calificatiunei deputatiloru séu regalistoru, asiá si aici nu se poté desbata si asupr'a altoru §§-i din pat. urb.; ear déca aru fi sa se desbata si asupr'a allor'a, atunci propunerile lui Schuler si Gaitanu cu multu n'aru fi de ajunsu, ci aru trebui revediuata patent'a dela inceputa. Densulu (Alduleanu) inca a fostu aplicatu la tribunalele urbariale si aru poté dá desluciri in privintia dreptulu materialu, dar la acést'a nu e tempulu acum. Apoi dupace espune, ca inaintea dietei sta numai deslegarea intrebárei despre modalitatea plătirei capitaleloru de rescumperare dupa chei'a hotarita prin ceialalti §§-i ai pat. urb., pentru pamenturile dechiarate de rescumperavere, si altu nemic'a: trece la specialu.

„D. dep. Gaitanu, dice, vrea sa delature provocarea la pat. urb. din § 1 alu elaboratulu comisiunei din acelu motivu, ca o lege octroita, adusa sub regimu absolutisticu nu s'aru poté recunósce de bas'a unui articulu de lege facutu pre cale constitutiunala, diet'a constitutiunala nu aru poté luá despre un'a cá aceea notitia. Dupa parerea mea propunerea acést'a, din motivele date, este o propunere periculósá, periculósá, pâna si pentru existintia corpului legislativu presinte, cáci pecându dni'a sea cugetá a scapá de vre-o-cate-va buchii din § 1 in privintia de totu ne'nsemnata, tocmai atunci s'gduie existintia nóstra constitutiunala din temelie, s'arunca neproportionatu mai mari daune in alta privintia. Dni'a sea trece cu vederea, ca fundamentulu constitutiunei de astadi este octroitu, ca chiaru bas'a, pe care sta adi parlamentulu nostru, ai cáru membri avem noi onóre a fi, inca este fructulu unei legi octroite.

Déca noi totu aceea ce este octroitu amu ignorá, nu amu recunósce— si consecutiunile parerei d. dep. Gaitanu acolo ne-aru duce— atunci diet'a presinte aru debui sa dispara, sa se disólve. Sa nu uitámu, Dloru, ca ide'a octroirei are contrari destulu de numerosi, nu-i lipsa sa le intarimu numerulu; si de le va succede acelor'a resturnarea legiloru octroite, credu ca nu aru fi présalutariu nice pentru ddni acei'a, cari au sprijinitu propunerea acést'a. (Asiá e! Bravo!)

Apoi credu, domniloru! ca nici n'aru cam fi demnu de noi, cá o lege octroita, pre care o aflámu de buna, sa o imbrátisámu cu aplause de placere, dupacum se 'ntemplá mai adeseori pán'acum, eara despre alt'a asemenea octroita, care nu ne e tocmai pe placu, nici chiaru notitia sa nu luámu, s'o ignorámu cu totul pentru aceea, cáci este octroita? Ce consecutiunea este ast'a? ce este, domniloru, diplom'a din 20 Octobre 1860, ce este patent'a din 26 Februaru 1861, care cu atât'a bucuria si ardóre s'a salutat chiari din partea aceloru ddni, cari astadi suntu incontr'a provocárei la legi octroite? Nemic'a alt'a, domniloru, decâtu numai proiectulu unei vointie imperatesci, imbracata in hain'a octroirei, si acelor'a avem sa ascriem astadi existintia constitutiunei imperiale in genere, si a Transsilvaniei in specia. (Gull: Asiá e!)

Dar nu poté stá propunerea dlui Gaitanu nici din altu punctu de vedere, nici din punctu de vedere curatu obiectivu; cáci déca vomu oculi citarea patentei urb., resp. a §§iloru de modifcatu, apoi nu avem nici o basa, pre carea sa fundámu desbaterile nóstre de astadi; atunci aru trebui d. dep. Gaitanu, lucrandu cu consecutiunea, sa propuna reieptarea proiectulu regimului, cáci pán'atunci n'amu poté luá la desbatare §§ii 23, 26 si 85, pâna pe calea legislatiunei constitutiunale nu s'aru subtrage mai antáiu la revisiunea patent'a urbariale.

Partea a dóu'a a propunerei dlui Gaitanu, unde dice, ca capitalulu de despagubire sa se plátésca parte prin obligati, parte prin fondulu de desdaunare, nu sciu cum s'o pricepu cu participarea fondului desdaunárei. Acést'a propunere e préscurta, prénedesevarsita, stá numai din vre-o dóne cuvinte; acést'a aru trebui s'o propuna d. propunente prin o propunere statatóre celu putánu din 8—9 §§i, cáci altmintrea este numai o idea atinsa, ear nu desfasiurata. Propunerea dlui dep. Gaitanu din nici unu punctu de vedere nu se poté luá de întemeiata, prin urmare nici nu se poté luá de conclusu din partea inaltei case.

Trecendu apoi la propunerea lui Schuler—Libloy, aceea o afla mai departe de ordinea dilei, cáci cuprinde in sine dóne dispositiuni materiale, care, dupace arata ambele propuneri, le combate astfel: „De si amendóue partile propunerei dlui Schuler—Libloy suntu o dovada de bunavointia cátra fostii tierani, dar nu suntu aduse la loculul seu inainte.

Asiá dar din parte-mi asiá cugetá, ca dupacum propunerea dlui Gaitanu, asiá nici acést'a titulu obiectulu dilei de astadi nu se poté priimi dreptu conclusu, si asiá dori, cá toti acei ddni, cari afla in proiectulu regimului care-va folosu pentru fostii tierani, dupacum eu intr'adeveru aflu, sa binevoiesca, a nu face neoposibila devenirea in valóre a unei legi pre temeiulu acestui proiectu alu regimului prin amendamente si propuneri eterogene, care nu au nici unu necsu cu proiectulu propusu de regimu;— cáci sanctiunarea legi aru fi neoposibila, candu amu aruncá cutari si cutari amendamente, de si de altmintrea laudabile si bune pentru fostii tierani, de si datatóre de dovedi de ingrijirea parintésca pentru tíera si tiereni, in acestu articulu de lege, cu ocaziunea presinta ex incidenti nu potemu ajutá nimicu tieraniloru, ba dincontra numai cátu le stricámu, cáci impedecámu a deveni proiectulu inalt. reg. la valóre de lege, dupa care capitalulu despagubirei are sa se plátésca in 40 de rate, eara nu in 6 cá de presinte; mai incolo mai avem si folosu in elu; cáci in § 23 se dice, ca numai atunci potu pretinde dílerii rescumperarea, déca séu toti séu cea mai mare parte a loru din satu o ceru; pecandu dupa proiectulu regimului poté pretinde rescumperarea fiacare díleriu pentru sine singuru pe candu va voi.

Acestea, domniloru, suntu folóse, de care noi pre ierani i-amu lipsi prin propunerile facute din partea mai multoru dni, si li-amu ajutá díleriloru cum dice proverbulu nemtiescu — preste si'a (über den Sattel.) Acei ddni, cari au aretatu atât'a ardóre pentru binele tieraniloru, voru avé ocaziune fórté bine venita, ocaziune fórté corespundiatóre—déca suntu resoluti a representá spiritulu bune vointie cátra tierani— a colucrá atâtu in comitetulu respectivu, cátu si in dieta, cá proiectele purcese din iniciativ'a dietei prin d. Dr. Ratiu si consoti, cari tocmai privescu la partea materiala a pat. urb. la araturi, fenatie, la paduri si pasiuni, unde intr'adeveru se poté ajutá bietiloru tierani pe temeiulu dreptátii, — voru avé dícu ocaziune larga, de a-si dovedi simtieminte de iubire, de dreptate si de vointia de a le dá ajutoriu; dar pe calea, pe care au apucatu astadi, le potu numai stricá, astadi le potemu numai asiá folosi, déca priimim proiectulu regimului neschimbatu. (Bravo! Bravo!)

(Aici urméza cuv. dd. Domzs'a, si Schuler—Libloy stracurate din eróre in nr. trecut, apoi cuv. Mitr. Siulutiu, care partinesce propunerea lui Domzs'a, in fine propunerea lui Russu.)

C. S c h m i d t consimte intru tóte cu Alduleanu, ear propunerile, ce se abatu dela obiectulu propusu, crede ca trebuie sa se tracteze deosebitu, dupacum prescrie regulamentulu dietalu. Apoi combate pre Gaitanu, care a trasu la'ndoiéla activitatea patentei urbariale cá lege, dicendu, ca déca nu vomu recunósce legea acést'a din absolutismu, atunci nici libertatea insasi, ce o da acést'a lege iobagiloru liberati, nu aru avé putere. O lege adusa in absolutismu pán'atunci are valóre, pâna candu se schimba pe cale constitutiunala. De aceea despre aceste propuneri materiale, nefiindu la loculul lor, nu va vorbi mai departe, ci va observá numai lui Russu, ca propunerea densului o afla de prisosu fatia cu testulu din proiectulu comitetului. Partinesce priimirea neschimbata a proiectulu comitetului.

G a i t a n u. „Propunerea mea au cuprinsu in sine 3 párti. In partea d'antáiu amu postitu, cá sa se lase afara citarea patentei urbariale. Acést'a, dupacum mi-aducu aminte, o amu postitu din acelu motivu, ca patent'a acést'a s'au adusu sub regimu absolutisticu, si ca o asemenea lege absolutistica nu poté servi de bas'a unei legi nóue aduse pe cale constitutiunala, pâna candu nu s'a revediuat si priimitu mai antáiu aceea. Cu acést'a ocaziune eu nu m'amu folositu de espressione: octroitu, si de cum-va m'amu folositu cu acést'a espressione, amu facut'o numai din gresiéla limbei; pentruca, dupa priceperea mea, lege octroita este numai aceea, carea suveranulu o dá din plenitudinea potestati sele supusiloru sei sa o urmeze neconditiunata, nedandu dreptu supusiloru a o discutá séu modifcá. Asemenea legi avem noi numai dóne, adica diplom'a din 20 Octobre 1860 si patent'a din 26 Februaru 1861.“ Apoi arata mai pe largu, ca elu nici ordinea dietala, nici patent'a urbariale, nici alte legi esíte sub absolutismu nu le privesce cá octroite, pentruca nu s'au adusu fára activitatea factorulu alu doilea alu legislativei. Ba dincontra tóte legile esíte sub regimulu absolutu stau sub revisiunea dietei, cáci candu a caditu regimulu absolutisticu, Mai Sea a datu unu rescriptu, prin care tóte legile de sub regimulu absolutu se sustínu in vigóre numai pâna candu se voru revedé pe cale constitutiunala. (Asiá e!) Fiindu lucrulu astfelu, diet'a cu totu dreptulu poté asceptá dela regimu, cá acést'a sapasiésca la revisiunea patentei urbariale si la modifcarea aceloru dispositiuni din ea, care dupa 10 ani de esperiintia s'au aretatu a fi de lipsa. Si acést'a trebuie sa o

face regimulu actualu cu atât a mai vertosu, căci are o multime de procese începute dela 1848, toate pendinte și nehotarite, atât la instanța 1. câtu și la 2 și 3. Trebuie să pasiască regimulu actualu la revisiunea acestei legi, pentruca în patent'a urbarială nu s'a precisatu destulu caracteristic'a urbarialității și a alodiatului. Acést'a trebuie să se facă; pentruca de și între § 3 și § 28 din patent'a urbarială cu privire la întrebarea: de e orecare pamentu de fire alodială ori de ereditate sicilică, în esistența nu e deosebire, totuși aplicarea §-ului 3 la deosebire foruri a fostu deosebită. Necesitatea revisiunii patentei urbariale se poate vedea și din propunerea Dr. Ratiu, și ea s'a și promisă între propozițiunile regesci. În mania atâtoru motive, ce vorbesc pentru pat. urb., regimulu actualu a luat din patentă numai o particică mica mica, adică §§ii 23, 26 și 85; vrea însă prin unu citatu să asigure mai multor dispozițiuni din patentă vigoarea de lege constituțională. D. Vice-pres. Alduleanu dice, că nu aru sta la ordinea dilei a desbata despre aceea, deca are să se facă rescumperarea prin țiera său prin dilei, ci numai despre modalitatea despăgubirii, pentruca în pat. urb. e hotaritu, că rescumperarea au să o facă pentru sine dilei. Dar apoi în propunerea regimului și în § 1 încă se cuprinde unu citatu, care dă la mai multi §§i din pat. urb. vigoarea de lege constituțională și cari §§i cuprind unu materialu, ce cade în dreptulu materialu; ba chiaru § 1 aline'a 1 a operatului comitetului dietal are asemenea dispozițiune, dîcîndu-se, că despăgubirea să se facă prin dilei. Cere Guvernulu dela dieta, că să-și dea consensulu și învoirea sea, că rescumperarea să se facă prin dilei, trebuie să dea dăra dietei același dreptu de a se exprime, că rescumperarea să se facă prin statu, său celu puțin parte prin dilei. „Regimulu actualu vrea, după parerea mea, că prin acestu citatu să dea tuturor dispozițiunilor din pat. urb. vigoarea de lege constituțională, și tocmai din acestu motivu socotescu eu, că citatulu acést'a să rămâna afara, pentrucă să nu prejudicâmu lucrărilor ulterioare și propunerii făcute din partea d. Dr. Ratiu. Căci cându va veni la ordinea dilei propunerea acést'a, de vomu dice acum, că rescumperarea să se facă numai prin cei îndatorati, nu vomu mai potea rezolvî această chestiune în combinațiune cu celelalte dispozițiuni ale dreptului materialu urbarialu. Lasându citatulu din acestu § afara, dietei rămâne voia liberă în conclusele ulterioare pe de o parte, eară pe de altă rescumperarea se va face în întelesulu dispozițiunilor concerninte din pat. urb. și pânăcându acestea voru trece prin revisiunea dietei.“

Muresianu în cuventu scurtu dar samburos combat patriotismulu celu falsu al unor'a, și e de parere, că deca nu totă, dar celu puțin o parte a acestei despăgubiri să se acopere din fondulu țierei; căci deca participa totu din țiera la despăgubirea urbarialităților și a dicimei, cari sunt atâtu de însemnate cu multu mai ușor va participa țiera la această rescumperare a celei mai serace părți a poporului. Apoi aduce de exemplu cerculu, din care e alesu (Distr. Naseudu) ca acel'a cu toate ca acolo nu exista astfelu de referințe, totuși contribuie la toate desdaunările și mai alesu la decim'a preoților sasesci, care singura face 6 milioane. Partinesce propunerea lui Gaitanu, numai aru dori, că la mijloculu alineei 1 a §-ului 1 să se mai adauga: „Celu multu“ (în 40 rate etc.); căci se poate ntemplă, că domnulu pamentescu să nu voiescă a primi despăgubirea în rate mai puțin sau odată, și asiă aru rămâne cu iobagi pe 20 de ani. Nu e sprijinitu.

Schneil că referințe trece preste argumentările aduse înainte. Cursulu ideilor lui este cam urmatoriu. Deca diet'a aru primi propunerile aduse, s'aru incurcă în contrădicere cu sine însasi, căci în ședința din 8 Iuliu s'a decisu, că operatulu celu d'antăiu alu comitetului totu despre acestu obiectu să se redă comitetului, care să aiba grija, că să nu incurgă aici și dispozițiuni materiale, de orecă proiectulu regimului cuprinde numai dispozițiuni formale. Acum însă propunerea lui Schuler—Libloy cuprinde și drepturi materiale, voindu a defini: ce este pamentulu alodialu și voindu a se scada nu $\frac{1}{6}$, ci $\frac{1}{3}$ din pretulu capitalisatu. Acést'a din urmă însă Schuler—Libloy n'a motivat'o prin nimic'a, decâtu numai va să fie liberalu, ceea ce n'adeveru e și foarte lesne din pung'a altui'a. Asemenea n'a motivatu Schuler nici pretenșiunea sea, de a se scada $\frac{1}{3}$ în locu de $\frac{1}{6}$. Apoi face atenta diet'a și la aceea, că după acea propunere perde proprietăru de moșii jeleresci cu multu mai multu, decum a perdutu prin rescumperarea iobagiei, car din contra jelerulu castiga. Urmarea acestei deciziuni aru fi, ca proprietarii pamentulu alodialu l'aru face pamentu colonialu, și fostulu jeleriu la acést'a aru tăce, pentruca rescumperarea nu s'aru face din pung'a lui, ci din fondulu țierei. De propunerea acést'a a lui Schuler—Libloy se mira cu atât a mai multu, căci tocmai a-

cest'a s'a plânsu asupr'a îngreunării ceii mari a fondului țierei, care tocmai după propunerea densului s'aru mai îngreuiă cu câte-va milioane. Apoi combate pre Schuler și pentru paralel'a, ce o a trasu între referințele transilvanice și referințele din Austri'a, și face atenta pre Schuler, ca cu fantasi'a și cu vorbele frumoșe aici nu folosim nimic, căci matematic'a e inimic'a cea mai mare a fantasiei. (Haritate. Bravo!) Ear lui Gaitanu observa, că propunerea lui nu este la ordinea dilei, și asiă recomandă propunerea comitetului și resp. a regimului.

Lazaru că repr. regimului în cuventare lungă percurge parerile desfășurate de mai mulți oratori. Propunerile privitoare la dispozițiunile materiale speră ca nu voru veni la votare, pentruca diet'a le va respinge. Lui Schuler—Libloy observa, că definițiunea abstrasă, ce a datu densulu §ului 1, nici nu șterge, nici nu esplică §§ii acei'a, cari vorbesc despre prestațiunile rescumperabile; va să dăca, o afla de prisos. Cu privire la calcululu aceluiasi oratoru, făcutu după analogi din țieri străine, argumentăza, că deca calcululu acel'a s'aru face și în Transilvani'a după normele din provinciile austriace, atunci jelerii nu numai că n'aru castigă nimic'a, ci dincontra aru perde; căci după calcululu transilvanu despăgubirea pe 104 dile cu boi său cu cai aru face 28 f., ear după cea austriacă 48 f. Camu în asemenea mesura ese și despăgubirea pentru lucrulu cu palmele.—Trecendu la propunerea lui Gaitanu, combate mai antăiu pretenșiunea acestui'a, că împaciurea să se facă numai înainte deregatoriilor urbariale său politice, de orecă împaciurile acestea sunt învoiele de bună voia, și nu li se poate pune nici o pedecă. Asemenea asserțulu lui Gaitanu, și resp. alu lui Muresianu, că cându țiera aru fi datore a plăti și pentru despăgubirea inquilinilor, ale căroru referințe arata mai pre largu ca au fostu cu totul diferite. După ce combate și pre Russu totu camu asiă, recomandă proiectulu comitetului.

La votare Schuler—Libloy retrage propunerea sea.

Propunerea lui Russu nu se priimesce.

Propunerea lui Gaitanu nu se priimesce.

Propunerea comitetului se priimesce, și ședința se termina.

Brasiovu în 20 Sept. 1864. Aniversarea dilei sfei Sofie cu trei fiice ale ei: Pistis, Agapi și Elpis, că diu'a în care s'a pusu pētr'a fundamentala de cătră Inaltulu Archiereu Andreiu Baronu de Siagun'a la marețulu nostru gimnasiu, a fostu pentru noi o di de bucuria și de serbatore. Este neșagaduitu, că cându vedi obiectulu pretiuitu și multu doritu înființiatu, te bucuri de elu și cu totă inim'a faci pomenirea lui cu atât a mai veselu, cu câtu mai multe greutăți și jertfe te-a costatu. Căci ce poate fi mai nobilu de câtu aducerea aminte a jertfelor și nesuinițelor, cu cari s'a inițiatu mijloculu acést'a de cultura, scumpulu nostru gimnasiu? Mareția și în veci neuitata va fi diu'a, în carea s'a pusu pētr'a fundamentala la școlele gimnasiiale din Brasiovu. Pompōsa fu celebritatea a celei dile din a. 1851. — Au mai fostu ceremonii întru serbarea și pomenirea acestei dile, dar cele de adi au cuprinsu toate câte se ceru la unu adevratu chramu alu școlilor. Program'a făcuta de știmat'a Eforia credu ca este cunoscuta dejă on. publicu alu Tel. Rom. Ea cuprindea: a se face unu parastăsu ctitorilor și ajutorilor acestor școle gimnasiiale; că să se imprenne parochienii din cetate cu cei dela sf. Nicolaie spre a audi adi slujba și cuventarea într'un'a Biserica; că să mērgă totu poporulu în rendulu cuviinciosu înainte școlilor spre a se face acolo santirea ape; și că după acést'a să se rostēscă o cuventare de cătră unu D. Professoru, apoi tinerimea să cante imnulu Imperatului și alu Archiereului, sub care tēmpu să se stropēscă zidirile, încaperile și poporulu. Tote erau întocmite bine; omēni nostri erau nu numai acceptatori, dar invapăiați de simțiu festivu, mai cu sēma cându audira ca P. Archimandritu I. Popasu li-au ascultat rogarea lor și venindu din Sabiu va luă și singuru parte la acést'a serbare.

Au sositu diu'a aceea însemnata, carea sunetulu clopotelor o anușcă serbatoresce; amu vediută Biserica cea mare a sf. Nicolaie pre indēsuita de poporu; amu vediutu pre demnulu Archimandritu cu 9 Preți celebrandu și rogandu-se pentru sufletele fondatorilor și ajutorilor acestor școle; amu auditu din vocea lui cea sonora strabatătoare cuventarea cea patrunțiatore și plina de spiritu. Ce sufletu va fi fostu în acea Biserica, care sa nu scie cuprinsulu acelei cuventări? Ce omu tempitu sa fia fostu, că sa nu intielēga trist'a istoria a victiei Romānilor, cându erau fără școle, și după cuventulu intieleptulu Solomonu: Ca cei fără invetiatura sunt servi celor invetiati? Cui sa nu se fia batutu inim'a, cându audi despre jertfa Romānilor din Austri'a în anulu 1848, cându dieci de mii de

suflete s'au jertfitu morindu pentru Imperatul, patri'a și națiunea lor?

Ear atunci candu se rosti despre scóla, uniculu acest'a mijlocu care pastréza drepturile castigate și care ne luminéza și pentru care ne-amu jertfitu; candu se rosti despre invapărirea Brasiovenilor cá sa ridice acésta scóla; atunci amu auditu ca ei s'au fostu hotarítu pâna la atát'a, a luá pânea materiala din mâinile fiiloru lor și a o dá la scóla pentru de a chraní sufletulu lor. Atunci in a. 1850, ba mainainte dela 1844 și dupa 1851 reprezentantii Bisericeilor sf. Nicolae și a Adormirei impreuna cu poporul s'au hotaritu a radică acestu edificiu sfântu; atunci Brasiovenii (ajutorati, încátu scimu, de Saceleni, Braneni și alti binesimțitori. Red.) s'au hotaritu și au inceputu a contribuí, jertfindu totu, numai cá sa radice gimnasiulu.

Simtiulu lor a fostu dela Ddieu și hotarirea lor a fostu nobila, de aceea s'au legatu ei tare și pentru sufletulu scólei, adeca pentru fondulu profesoriloru spre a contribuí in 10 ani aprópe 50 de mii. Anii acest'i a espirara, și ei au remasu ingrijati, ca ce sa faca pentru viitoriu? se adresara la Camerile din Romani'a pe temeulu unor Chrisóve dela Principii Romaniei cá titorii Bisericei sf. Nicolae. Camerile Principateloru române priimindu rogarea Brasioveniloru indata o și incuviintiara. Ele hotarira atátu pe temeulu chrisóveloru, cátu și pentru scopulu celu nobilu o miia de galbeni pe totu anulu. Apoi chiaru și Mai. Sea Imperatul nostru vedicndu incordarea Brasioveniloru pentru a aduce gimnasiulu la deplinire, incuviintiá din Cass'a Statului 4000 fl. v. a. pe totu anulu, ear 1600 pentru requisite, cá odata pentru totdeun'a. Destulu ca cine póte cuprinde aci totu ce s'au cuventatu? cine póte aretá intiparirea ce a priimitu poporul din aceste cuvinte? S'a accentuat, ca pe poporul de josu numai scól'a-lu scapa din viét'i a robiei. Ear negotiatorii audira, ca din cei 100 de negotiatori plini de averi, cari erau inainte de 80 ani, nici remasitiele lor nu se mai vedu, s'a stinsu averea s'a stinsu și profesiunea acést'a frumoáa; cáci fiii lor n'a avutu sciintia, n'au fostu la scóle. Scól'a dar pastréza și averea. In fine apoi prin o rogatiune, care cuprinse totulu, P. Archimandritu incheiá cuventarea sea. Bine aru fi s'o po-temu și ceti! (Vaurmá.)

Din Ungari'a se scrie, ca partid'a acțiunaria trage din conventiunea italo-francesa nutremente nou pentru planurile și aspiratiunile sele. Óre a câtea óra?— Episcopulu rom. cat. din Transsilvani'a, Dr. Ludovicu H a y n a l d, venindu dela Alb'a Iuli'a (Belgradu) a trecut in 10/22 Sept. prin Pest'a cátra Vienn'a, și de acolo va merge spre Rom'a, unde va și remané; cáci Pap'a, priimindu dimissiuinea lui de Episcopu alu Transsilvaniei, l'a denumitu Archiepiscopu in partibus (fára Eparchia) cu resiednti'a in Rom'a. Successorulu lui se crede cá siguru ca va fi Eppulu titularu Fogarasy din Oradea-mare, (care póte tocmai in legatura cu aceste impregiurári s'a concediatu dela diet'a din Sabiiu pe o luna de dile. Red.)

Prospectu politicu.

Imperatul Napoleonu iubesc a surprinde lumea prin câte unu actu de mare importantia, precalculatu de multu, dar tinutu cátu se póte mai secretu, pânacandu lu emite apoi fára veste, repede, cá unu fulgeru din cerulu seninu. Astfelu a fostu ide'a congressului europénu din anulu trecut; astfelu e și conventiunea cea nóua cu Itali'a, despre carea din urma, dupa scirile cunoscute pân'acum, n'au avutu veste nici chiaru poterile cele mai interesate de caus'a Italiei, adica Austri'a și curi'a papala. E fórte caracteristicu, ca multe jurnale, dar mai cu séma cele austriace suntu de parere, ca acésta conventiune nu este indreptata atátu incontr'a Romei, carea mai curendu ori mai tardíu totusi va deveni capital'a Italiei, cátu incontr'a Austriei, adica pentru cederea Venetiei. Sfátulu celu vechiu datu Austriei mai cu séma de foile englese și prusse, de a lasá regatului italianu Veneti'a și de a se despagubí apoi la resaritului Europei, in viua de nou,— cá unu fenomenu monstruosu alu acelei idei de nimic'a, ca cu ómenii și cu tierile și astadi inca se mai póte face téggu cá cu nisce márfuri fára viétia și fára vointia!

In Itali'a conventiunea se pare ca n'a produsu efectulu doritu: unor'a adica (clericaliloru) li se pare a fi mersu regimulu prédeparte și a pregatí papismului perirea, altor'a iarasi (partidei nátiunale) li se pare, ca n'a mersu destulu de departe, cáci Turinulu n'aru fi trebuitu sa se schimbe cu Florenti'a, ci numai și numai cu Rom'a. — In urm'a schimbárei ministeriului au ajunsu la putere Lamarmora cá presiedinte și ministru de esterne. Unulu din cele d'antái acte

Redactoru respundiatoru **Zacharia Boiu,**

ale lui a fostu, cá sa dimita o parte din trupele concentrate in Turinu. — Garibaldi, se dice, ca partinesce conventiunea, ba ca aceea s'aru fi facutu cu scirea lui.

Conferintiele din Vien'a pare ca asculta la cursulu naturei, și cu cátu dílele scadu, ear noptile crescú, cu atát'a mai tare dormitéza. Dani'a se vede ca in urm'a conventiunei franco-italiene spera vre-o întórcere a lucrurilor in favórea sea.

Imperatul Francesiloru, regele Prussiei și imperatul Russiei voru avé cátu de curendu o 'ntalnire la Baden-Baden. — Imperatés'a Russiei, carea crá sa petróca earn'a in Florenti'a, acum in urm'a impregiuráriloru celoru mai nóue politice se va duce la Nizz'a.

Sabiiu in 22 Sept. (4 Oct.) (Dela Associatiunea.) Dupa unu cuventu scurtu de revedere rostitu din partea Esc. Sele Dlui Presiedinte, in siedinti'a lunaria a Comitetului s'au luat inainte rapórtel privitóre la starea finantiala a Asociatiunei, care s'au datu in urm'a transpunerei cassei noului Cassieru D. Capitanu in pensiune Stejaru. Dupa ce s'au luat mersuri in privinti'a obiectelor Asociatiunei, ce se afla de vendiare la Brasiovu inca din tempulu espositiunei, au referitu Dlu Dr. Pavelu Vasiciu despre dóue opuri de agronomia, care referatu ni-aru placé a-lu cití in intregu cuprinsulu lui in vre-unu díuaru, pentruca aru servi multor'a, cari se încérca a scrie câte ce-va, de indreptariu, și nu amu fi espusi de a ne torturá adese cu câte o compilatura séu traducere stricata din unulu séu altu autoru strainu.

In numerulu venitoriu credemu ca vomu poté comunicá protocolulu intregu. —

Sabiiu in 22 Sept. (4 Oct.) Díu'a onomastica a Maiestáti Sele Imperatului s'a serbatu cu rogaciuni pe la tóte bisericel. —

Nr. 34—1

Concursu.

Devenindu vacante statiunile invetiatoresci din Comunele gr.-res. E. Sacal, G. Hodak și Gernesegu, cea d'antái imprenata cu unu salariu anualu dela 120 familii câte un'a metreta cucuruzu, Cortelu și lemne, a dóu'a cu 60 fl. v. a. cortelu și lemne, și a trei'a cu 20 fl. v. a. cortelu și lemne:

Spre ocuparea acestoru posturi invetiatoresci se deschide concursu pâna la finea lui Septembrie a. c. st. v.

Carii aru dorí a ocupá vreun'a din acestea statii invetiatoresci pâna la suscitá'a dí, au a-si asterne concursele sale la subscrisulu cuviinciosu timbrate, și cu Atestatu de boțezu din care sa se dovedéscá, ca e de religiunea nóstra gr.-res., adeverintie despre sciintiele absolute, despre servițulu de pâna acumu, și despre purtarea loru morala și politica.

Administratur'a și Inspectoratul districtualu sco-laru alu Turdei de susu.

Idicelu in 14 Septembrie 1864.

Iosifu Brancovean m. p.

Adm. Prot. și Inspectoru distr. sco'aru.

Nr. 19—2

EDICTU.

Ioann Tronariu din Comun'a Pórt'a, Cerculu Branului, de religiunea gr.-or. carele de mai multi ani a parasitu pre legiuit'a sea sotia Bucur'a Ioann Musiu totdeacolo, precum și Oprea Gaina, carele de mai multi ani a parasitu pre legiuit'a sea sotie Paraschiv'a Petricu ambi din Rasnovu, — fára a se sci loculu petrecerei lor — se provocu prin acést'a, cá in terminu de unu anu dela datulu de fatia negresítu sa se prezenteze inaintea subscrisului Scaunu Protopopescu, pentruca la din protiva, procesulu matrimoniale asupra-le pornitu, se va decide și fára de ei in intielesulu SS. Canóne bisericesci.

Dela Scaunulu Protopopescu gr.-or. alu Brasiovului. Zernesci in 10 Iuliu 1864.

Ioann Metianu m. p., Protopopu.

Nr. 22—3

CITATIE EDICTALA.

Elen'a Davidic'a legiuit'a sotie a lui Nicolaie Oagé amandoi din Bodol'a (Budila) Comitatulu Albei de susu Cerculu Hegigului, carea de 6 ani de díle siau parasitu cu necredintia pre numitulu seu sotiu și au prebegitu in lume, prin acést'a se sorocesce, cá in terminu de unu anu și o dí, dela datulu de fatia, negresítu sa se prezenteze inaintea subscrisului Scaunu Protopopescu, spre a stá fatia la judecata, pentru ca la dincontra, procesulu din partea barbatului ei asup'r'a ridicatu, și fára de dens'a se va hotari, amesuratu Canoaneloru Sfinței Bisereci Ortodocse greco orientale.

Scaunulu Protopopescu greco res. alu tractului Hidvegului.

Elópatak 15. Augustu 1864. Ioann Mog'a, Protopopu.

Editur'a și tipariulu tipografiei diecesane.